

ANCIENNES RECHERCHES, NOUVELLES CONSIDÉRATIONS SUR LA CRYPTÉ REPÉRÉE DANS LE PÉRIMÈTRE DE LA RUE KARL MARX À CONSTANȚA

Irina ACHIM^a, Laurențiu CLIANTE^b

^a Institut d'Archéologie « Vasile Pârvan », Bucarest ; e-mail : achimirina@yahoo.com

^b Musée d'Histoire Nationale et d'Archéologie de Constanța ; e-mail : cliante@gmail.com

Keywords: Christian cult edifice; crypt; reliquary glass flask; Tomis

Abstract: At the beginning of the 1980s, during the urban systematisation in the perimeter of the former K. Marx street (present-day Revoluției din 22 Decembrie 1989 street), the remains of a Christian cult building were found. The brutal anthropic intervention, using mechanical devices, led to the quasi-total destruction of the southern and western walls of the structure and of its brick-made pavement, as well as to the partial deterioration of the crypt for relics, which was located under the sanctuary. Even so, it was still possible to reconstitute the plan and the constructive details of the crypt quite accurately.

Based on the available data (presented in Rădulescu, Lungu 1989, combined with the pictures kept in the archive of MINA Constanța), the authors aim to reopen the archaeological file of this find, in order to discuss again the archaeological context and the reliquary glass flask found intact in the small eastern apse of the crypt. Some details regarding the constructive technique used for the crypt, the mural decoration, and also the glass ampulla which was found practically sealed in the eastern apsidiole will also be analysed. This object, unique in the religious context of the city of Tomis, offers supplementary information regarding the veneration of relics, their accessibility as well as the context of their deposition in Scythia, allowing new ways of interpreting these sacred remains housed in the Christian monuments of the religious capital of the province.

Cuvinte-cheie: edificiu de cult creștin, criptă pentru moaște, flacon-relicvar din sticlă, Tomis

Rezumat: La începutul anilor 1980, în cursul unor lucrări de sistematizare urbană desfășurate în perimetrul fostei străzi K. Marx (astăzi strada Revoluției din 22 Decembrie 1989), au fost identificate vestigiile unui edificiu de cult creștin. Intervenția antropică brutală, realizată cu mijloace mecanice, a condus la distrugerea quasi-totală a zidurilor perimetrice de sud și de vest ale monumentului creștin, a pavimentului său realizat din cărămidă, dar și la afectarea parțială a criptei pentru relicve aflate sub nivelul sanctuarului. Cu toate acestea, planul și detaliile constructive privind cripta au putut fi reconstituite cu destulă acuratețe.

Pe baza datelor disponibile (reunite în contribuția lui Rădulescu, Lungu din 1989, precum și a clișeeleor păstrate în arhiva fotografică a MINA Constanța), autorii își propun să redeschidă dosarul arheologic al acestei descoperiri, rediscutând contextul arheologic, precum și flaconul-relicvar din sticlă descoperit intact în absidiola estică a criptei. Vor fi, de asemenea, avute în vedere detalii privind tehnica de construcție a criptei, decorația murală, cu privire specială asupra flaconului lenticular din sticlă, sigilat practic în absidiola estică a dispozitivului pentru conservarea moaștelor. Acest obiect, unic în peisajul religios de la Tomis, oferă informații suplimentare despre modul de venerare, accesibilitatea și contextul depunerii relicvelor în Scythia și oferă noi chei de lectură a acestor resturi sfinte în monumentele creștine din capitala religioasă a provinciei.

CONDITIONS DE DÉCOUVERTE ET EMPLACEMENT DE L'ÉDIFICE CHRÉTIEN

En 1982, des travaux de « systématisation urbaine » déroulés dans le périmètre de l'ancienne rue Karl Marx (aujourd'hui la rue de la Révolution de 22 Décembre 1989) ont conduit à la découverte d'un édifice de culte chrétien, l'un des six monuments intra muros¹ repérés à Tomis durant la seconde moitié du siècle dernier (Fig. 1).

La situation topographique du monument considéré demeure jusqu'à présent peu claire et sa situation dans le terrain assez imprécise (Fig. 2). Les clichés² conservés dans la Photothèque du Musée d'Histoire Nationale et d'Archéologie de Constanța accréditent l'idée que l'édifice

chrétien était implanté partiellement sur le tracé de l'ancienne rue Karl Marx, au sud par rapport aux fondations du bâtiment situé aux numéros 17–19, un établissement où se trouve à présent le siège de la Direction pour l'Agriculture du département de Constanța, au carrefour avec la rue 9 Mai. Les ruines antiques ont été dégagées avec une pelle mécanique, ce qui a entraîné des dégâts importants. Un rapport archéologique postérieur à ces travaux³ indique de manière explicite que les murs périmétraux sud et ouest de l'édifice religieux lui-même ont pratiquement disparu à l'occasion des travaux de construction qui eurent lieu en 1982. Pour ce qui est de l'étendue réelle du monument chrétien vers le sud, on peut seulement supposer qu'il

¹ Achim 2016, p. 50, 54, fig. 4/4 ; Buzoianu, Bărbulescu 2012, p. 93–95, notes 631–644.

² La documentation photographique concernant le monument considéré comporte les clichés portant les n^{os} d'inventaire 70633–

70649, 70653–70670, 70580–70683, ainsi que 77757–77758, 77761–77768.

³ Rădulescu, Lungu 1989, p. 2573.